

IV. 2. 1
Kapsel

Købt af Nord. ant.
boks. 2/10 32
Feb. 101

Trohet i det ringe.

Berättelse ur folklivet

af

[*Edith Forssman*]
Aina.

Helsingfors,

Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri,
1885.

1807

Nämndemansgården låg pryblig och rödmålad med hvita fönsterlarmar tätt invid landsvägen. Rundtomkring såg man frodiga åkrar och ängar, det var en riktigt präktig gård, som nämndemannen fått med sin hustru, då de gifte sig.

Inom hus var det naturligtvis också fint med granna tapeter i alla rummen och gardiner för fönstren, ty det var husbondens högsta önskan, att de skulle hafva det „såsom herrskap“. Hustrun var också swag för allt slags slärd och ju grannare de kunde få, desto nöjdare var hon.

De ägde endast tvänne barn, en son och en dotter; sedan, som var äldre, hade i dopet fått de granna namnen Emelia Alexandra, gossen hette rätt och slätt Berndt såsom far och farfar.

Nämndemannen lade aldrig själf hand wid jordbruket, han kom knapt en gång i månaden ut på åkern att se efter arbetsfalket, ty, då han icke var borta i tjänstegörömål, eller på besök hos herremännen och de förnämlige husebönderne i socknen, tog han emot främmande hemma och satt styf och rat i salsgungstolen med en lång silfwerbeslagen pipa i munnen. Wårbinan tykte också mest om att dricka kaffe hemma eller borta med någon bekant och så fick hushållet gå som det kunde; allt var lämnadt i legda händer.

Både Emelia och hennes bror hade något år gått i skola i närmaste stad, emedan det ej ännu fanns någon folkskola i deras hemsocken. Sedan togo föräldrarne dem hem igen och tyckte, att de woro tillräckligt lärda.

Dottern satt mest och wirlade spets wid fönstret, där hon kunde se alla förbiåkande; något gröfre arbete brydde hon sig aldrig om att göra och wägade sig knapt ut i kölet för att inte sota ned sina fina kläder. Berndt hade också fått lätjesulla wagnar, han följde oftast med fadern, då han var borta, eller satt han och rökte inne i farstufkammaren hos modern och systern.

Han var en ståtlig gosje ungefär tjuguet år gammal och modern var riktigt stolt öfver honom, när han förde för henne till kyrkan i den nya blånmalade lärran.

Alla dagar tänkte hon på, hvilken flicka skulle vara sin och vil nog att blifva hustru åt hennes Berndt, när han engång skulle taga emot gården; hon talade också härom med Jonen, men denne endast skakade på hufvudet och smålog — han hade nog sina egna tankar.

Några stentast från nämndemansgården låg inåt stogen skomafaren Wils lilla stuga. Den såg wisserligen ganska låg och oanseelig ut, men likväl stannade man gärna vid grinden och såg in öfver den lilla gården med dess frodiga syrenhäckar och röda pioner, som midsommartiden blomnade så grant på ömje sidor om stugodörran. Här bodde sedan många år tillbaka „gamle Wiken,” som folk brukade kalla honom, fastän han icke var äldre än mången, som gaf honom det namnet, men hans hår hade tidigt grånat och många rynkor syntes i hans ansigte. Gamle Wiken hade nämligen fått pröfwa mycket i lifwet; han hade varit ett så kalladt auktionsbarn, som slitit ondt, frustit och svultit mången gång i yngre åren och blott genom ihärdigt arbete och outtröttlig flit hade han småningom arbetat sig upp till välstånd. Några år lefde han så, lycklig och förnöjd i egen stuga med sin unga hustru, då kom en svår feber och hämtade sorg och död till månet hem.

I flere veckor kämpade den raske skomafarehustrun med lifwet, men döden segrade till slut och med förtrosfadt hjärta följde mammen henne till grafven. Nu hade han kvar blott sitt enda barn, lilla Maria, en glad, blåögd flicka, som strattade och fjöng från morgon till kväll och på alt fött försäkte trösta sin far. Ofta måste han småle åt flickans lekar och tackade Gud för den glädje han hade af henne; men aldrig glömdes han sin unga hustru och därför gifte han icke häller om sig, utan hjälpte sig så godt han kunde med det lilla hushållet, tills Maria blef äldre. Hon lärde sig också tidigt att göra nytta och före sitt tionde år var hon redan faderns lilla hushållerska. Af naturen

tyktes hon förstå sig på att hålla allt i ordning i stugan och om kvällarne hjälpte hon sin far, när han tog sig en fristund för att gräfwa i den lilla täppan, som han kallade „sin trädgård”.

Skomafaren Wil war aldrig lyckligare, än då han sysslade bland sina blommor och buskar en stilla sommaraston: „Ute under den blåa himmelen är det som i en stor kyrka,” brukade han säga, „där sjunga fåglarna psalmer till Guds pris och då röres äfwen människans hjärta, så att hon tackar och lofwar Herren för alla Hans wälgärningar”. Så talade gubben, ty han hade tidigt lärt sig att älska Guds ord och därifrån hämta råd och hjälp i allt, hvad han företog sig. Därför hade han också ett förnöjsamt sinne både i glada och sorgliga dagar. Han tänkte icke såsom mången annan i samma förhållanden: „Jag är ju endast en fattig skomafare, hvad tjänar det till att vara så samwetsgrann och noga med ett så simpelt arbete och så ringa som jag är, annat wore det, om jag skulle vara präst eller doktor”. Nej han hade redan för länge sedan tagit till sitt rättesnöre detta bibelspråk: „Den där trogen är i det minsta, han är ock trogen i det mer är, och den i det minsta orätt är, han är ock orätt i det mer är”, och „Herrens öga skådade öfwer allt”.

Ofta talade han härom med Maria och inpräglade dessa ord djupt i hennes hjärta; själf lärde han henne både läsa och sjunga psalmer, och hwarje söndag, om wädret medgaf, såg man dem wandra till kyrkan. På söndagseftermiddagen åter sutto de och läste tillsammans på en liten träbänk utanför stugan, då det war warmt och wacker, medan swalorna flögo fram och tillbaka öfver deras hufvuden och humlorna jurrade bland blommorna rundtomkring dem.

Nämndemannen war deras närmaste granne och de enda leffamrater Maria wetat af, wore Berndt och hans syster; men som Emelia war flere år äldre och dessutom hade ett misnöjdt lynne, brydde hon sig aldrig mycket om den lilla glada Maria. Brodern däremot lekte allra hälfst med „gamle Wikens” flicka; de plockade smultron tillsammans, lagade wisplar och näsverkorgar och allt sådant, som barn på landet taga sig före. Berndt hade också ett godt hjärta och fastän han alltid därhemma fick

sin vilja fram, lät han ändå Maria bestämma lefvarne och hjälpte henne, där han kunde, med hennes små arbeten.

„Han är en god gosse,“ brukade gamle Wifen säga, „skada bara att föräldrarne icke förstå att fostra upp honom rätt, men wår Herre har sina tankar och kan wäl göra en bra karl af honom i alla fall“.

Ären gingo fort. Berndt war såsom nämdt tjuguet år, Maria hade nysjå fylt sjutton, och fastän hon icke kunde kallas wacker, såg hon innerligen treflig ut med sina glada ögon och sitt glänsande, ljusa hår. Wiset war det sant att hon inte hade någon grann ylletygsklädning att taga på sig till kyrkan; icke ägde hon heller någon fin paltå eller dyrbar sjal, men hennes ljusa bomullsklädning såg så ordentlig ut och den swarta sillesjalletten sköt sig helt prydligt kring hennes rödblommiga ansigte.

Ingen hade så röda kinder och så glada ögon som Maria, tytte Berndt; han tänkte hwar gång på henne, när modern talade om Klofarenns Silba och de rika gårdsdöttrarna, som hon tytte skulle passa till hustru åt hennes son. Men, när Berndt engång sade åt henne, att Maria war den bästa flicka han wiste af, skrattade hon blott och menade, att en sådan obetydlig stomakaredotter kunde just duga till dagswärfarehustru, men ingalunda passa till wärdbinna på en stor gård.

Berndt teg, tog sin mössa och gick ut; det gjorde han jeban alltid, hwarje gång modern tog upp samma tal.

Emelia hade emellertid fått en friare alldeles efter föräldrarnes sinne. Det war en ung karl, som slagit upp handelsbod i kyrkoby; han kallades herr Blomros och war „så fin som den finaste herre“, sade nämдемansmor. Det war hans ståtliga wårt och de granna kläderna, som studit henne i ögonen; aldrig frågade hon efter, om han war en rebbar människa och hade sin handelsörefse utan skuld. Herr Blomros hade småningom gjort sig allt mera bekant i nämдемansgården, tills han slutligen friade till dottern och fick ja.

Nu blef det ett bråk och bestyr med utstyrjelt; fadern reste själf till staden och kom hem med swart sidentyg till brudklädningen samt diverse annat. Emelia skulle nu bli fru, där-

för måste hennes utstyre blifwa dubbelt så fint som annars, menade föräldrarne.

När Maria en söndagseftermiddag tittade in i granngården, blef hon genast af wärdbinnan bjuden upp i windskammarer för att se på alla Emelias presenter och nya kläder. Där fanns fullt upp af allting, både linne-, jäng- och gångkläder och modern glömde ej häller att berömma hwarje plagg och prisa, huru godt och präktigt det war. „Ett sådant utstyre måste också den flicka ha, som Berndt gifter sig med“, sade hon slutligen, „rätt skall rikt ha och en fattig brud wäl jag inte höra talas om“. Det ordet träffade Maria så besynnerligt i hjärtat och huru hon än försökte slå bort det, kom det alltid tillbaka igen.

„Ja det är nog mig, som hon menar“, tänkte flickan, när hon wandrade hemåt. Berndt brukade alltid kalla mig sin lilla brud, när wi woro barn och nu, sedan jag blifwit stor, wille nämдемansmor wisa, att jag aldrig ens skall tänka ditåt“. Tårarnarne kommo Maria i ögonen, hon war ej den, som wille tränga sig på rikt folk, men det war nu engång så, att hon höll Berndt så hjärtligen kär, hon kunde ej hjälpa det och därför föllo de bittra orden så tungt på hennes hjärta.

Då hon kom hem, satt fadern och läste wid fönstret och som hon ej wille låta honom se sina tårar, gick hon genast ut igen och band upp några blommor, som en regnflur på förmiddagen slagit ned.

Just som hon stod där helt bedröfwad och förgräten, ropade en wälfekant röst bakom henne: „Swarför gråter du Maria, som alltid brukar wara så glad?“

Hon wände sig förskräckt om och där stod Berndt och listade sig öfwer grinden; hon försökte genast se gladare ut, men swara kunde hon ej.

„Gråter du kanske, för att du inte har sådan gramslåt som syster min däre hemma?“ frågade han skrattande.

„Åh nej Berndt, sådana fina kläder skulle inte passa för mig, den har jag aldrig längtat efter, det wet du nog“.

„Jo jo Maria, det wet jag, men jag wet också, hwarför du i dag har gråten i halsen; Emelia talade om för mig, hwad mor sade åt dig däruppe. Hör nu också på mig och sätt tro

till hvad jag säger. Mins du Maria, när wi båda woro barn, huru wi då lekte brud och fästman? Jag tykte alltid, du war den snällaste sida i hela världen och så tycker jag ännu, därför skall det bli allwar af leken och wi två skola inom året wara man och hustru.

„Kära Berndt,“ sade sliktan helt häpen, „tala inte på det fättet, hvad skulle nämndeman och wärdinnan säga, om de wiste af det?“

„De skola få höra det i denna kväll“, menade Berndt ifrigt, „din far har jag ingen rädsla för, han har alltid warit wänlig mot mig och föräldrarne ha håller aldrig hittills fatt sig emot mig“.

Maria skakade bekymrad på hufwudet, hon hade inte samma glada tro på att allt skulle gå så lätt, men Berndt tröstrade henne och sade slutligen innan hon gick: „War du bara glad och lugn Maria, det må gå huru som helst, så är du ändå för mig den käraste på jorden“.

Så slutades detta samtal, Berndt styndade rastt hemåt och Maria gick in för att laga kwällswarden åt sin far. Inne kunde hon, såsom Berndt bedt, wara lugn och wifs, när hon tänkte på framtiden, ty hon kände så wäl, huru högmödiga nämndemannens alltid warit; men hwar gång hon tänkte på Berndts sista ord, slog hennes hjärta af en innerlig glädje.

Wefan förgick emellertid, utan att hon hörde ett ord, eller råkade någon från gården. Om söndagen war wädret regnigt och fult, så att hwarfen gubben Wil själf eller Maria gick till kyrkan; på eftermiddagen, just då de tagit fram sina psalmböcker för att tillsammans sjunga en astonpsalm, hördes steg i farstun och Berndt trädde in.

„Det war ett rart främmande,“ sade gamle Wilen wänligt, „stig fram och sitt ned“. Den unge mannen satte sig på bänken under fönstret, med sin wäta mössa mellan fingrarna; gubben Wil talade om wädret, årswårten och dylikt, men de båda unga woro nästan swarslösa och sågo bekymrade på hwarandra, slutligen sade Berndt: „Efter jag wet, att raka wägen alltid är den ginstaste, som ordstäfwet lyder, så will jag nu riktigt säga samningen sådan den är. Sista söndags talade jag, som du

mins, med dig Maria, och sade att du men ingen annan skulle bli min hustru. Jag war inte rädd för er, fader Wil, men Maria menade, att mina föräldrar nog skulle sätta sig emot oss. Samma kwäll sade jag därhemma höfligt och stillsamt, hvad mitt beslut nu war, men då blef där gräl och ledsamheter utan ända. Hur wacker jag än talade, så hjälpte det till intet; de foro ut mot oss med sådana ord, som jag gärna wille glömma, om det wore möjligt. Till sista slutet teg jag och lät dem hålla på; men hela natten tänkte jag på det och sedan weckan ut, tills det rann mig i sinnet, att tiden ändrar folks tankar. Wi äro unga wi, Maria och jag, wi kunna wänta, men den, som inte will bli och hänga hemma sålänge, det är jag det. Strax efter min systers bröllop, far jag till staden och skaffar mig plats på något skepp; det har jag också jagt åt föräldrarne och far blef twär igen, men mor menade, att det war bäst, jag reste och slog mina griller ur hufwudet. Jag tänkte, att mitt onda fatt i hjärtat och det blir aldrig bra, förrän jag får dig Maria, men det wille jag nu inte säga för att icke förtreta de gamla“.

„Det war en ledsam sak det här,“ sade fader Wil, då Berndt slutat att tala, „nog wiste jag alltid, att det war godt er unga emellan, men swårt är det, när barnens wilja fätter sig upp mot föräldrarnes, därför är det rätt gjordt af dig Berndt att wara tålig och wänta. I skriften står ett sant ord för den tålmodige också: „Den som råder sitt sinne, är bättre än en, som stöder winner“. Herren skall nog till sist styra allt till en god utgång“.

„Så tror jag med“, sade Berndt och skakade kraftigt gamle Wilens hand, „gråt bara inte Maria, allt skall bli bra, när jag efter något år kommer tillbaka“.

„Du är en redlig gosse,“ sade fader Wil med en tår i ögat, „Gud wälsigne er kära barn. Inne har du Berndt sett efter rikdom och stora ägodelar, men ett godt wäl har du gjort i alla fall, det säger jag, fast jag är sliktans egen far. Hon är slitig, stilla och gudfruktig och kommen i engång tillsammans, så tror jag säkert, att vår Herre låter eder wäl gå, om i såsom min saliga hustru och jag tagen detta till ert rättesnöre: „War trogen äfwen i det lilla“.

„Tack skall ni ha fader Wik,“ sade Berndt, „jag skall komma ihåg de där orden“.

Par weckor senare firades i nämndemansgården dotterns bröllop med stor ståt och så flyttade de nygifna till kyrkbyn, där de skulle börja lefwa som „riktigt fint folk“, sade nämndemansmor och det finaste hon wiste, war att dricka kaffe på säng om morgnarna och att göra ingenting hela dagen lång. Att detta hade också mågen, herr Blomros, lofwat åt sin hustru och swärmor.

Berndt rustade sig emellertid till sin resa. En wacker höstmorgon tog han afsked af Maria och hennes far samt for till närmaste stad. Därifrån erhöles de snart underrättelser från honom, att han fått en bra plats på ett stort fartyg, som lastade på utrikes hamnar; han bad Maria wara glad och wänta troget på honom, så skulle de nog engång få lefwa lyckliga tillsammans. Detta bref tröstade Maria öfwer skilsmässan och hon blef snart åter samma glada och hurtiga flicka som förr. Nämndemannens sågo wisserligen ganska snedt på henne, hwarje gång de rådades, men Maria war alltid lika wänlig mot dem och sade aldrig nej, då hon behöfdes wid arbetet på den stora gården. Det war hennes glädje att arbeta och hwad hon än gjorde, försökte hon alltid göra det så godt hon kunde, ty så hade hennes far ända från barndomen lärt henne.

Berndt skref ganska ofta goda, wänliga bref. Det gick honom wäl i händer „fast det i början“, skref han, „war swårt för mig, som aldrig pröfwat på hårdt arbete, att taga uti med allwar, men nu ser jag, att hwilken smakar dubbelt bättre än förr“.

Han ännade först komma hem efter ett år, men fartyget hade annan lurs och som han war nöjd med sin plats, stannade han mer än två år borta. Först när det led till jultiden, kom han hem så brun och wäderbiten att de knapt wille känna igen honom.

Först woro föräldrarna mycket nöjda öfwer hans återkomst och fadern talade redan om att han började bli gammal och gärna wille lämna gården åt sonen. Berndt skulle också nu warit nöjd att få stanna på landbacken, men, om han tog emot

den stora gården, måste han hafwa en wärldinna. Hans lära Maria war honom trogen som guld och henne men ingen annan wille han ha, det stod han fast wid.

För andra gången talade han om denna sak med föräldrarna och sade, att hans fulla allwar war att gifta sig med Maria. Modern började då gråta och klaga öfwer, huru olydig hon hade; fadern åter teg först, men sedan sade han: „Du må gärna för mig taga flickan efter du tyder, hon är så rar, men arflös blir du, det ger jag mitt ord på, Emelia och hennes man få taga emot gården i höst“.

Nämndemannen trodde helt säkert, att sonen wid denna hofte skulle falla till bönboten, eller genast ändra tankar, men däri misstog han sig, ty Berndt swarade höfligt: „Far må göra, som han will med sina ägodelar, jag håller Maria förmer än all världens rikdom och i söndag skall det lysas för oss“.

Fadern blef mäta förundrad och mycket ond, men orden woro nu engång jagda och Berndt gick genast till pastorn. Om söndagen lystes det ganska riktigt för honom och skomakarens dotter och par weckor senare blefwo de i all stillhet wigda hemma hos pastorn. Denne hade varit Marias skriftefader och kände öfwen gamle Wiken samt wiste, att han war en allwarlig, rättsskaffens man; den wänliga och läskunniga flickan hade varit pastorns bästa skrifstolebarn det året och fått beröm för sina om estertantse wittnande swar. När han nu läst wälsignelsen öfwer dem och så stadfast deras förbund, tog han dem hwardera i hand, önskade Maria lycka och sade till Berndt: „En god hustru kommer från Herren, kom ihåg det min wän, ty det har du i dag fått“.

Detta war pastorns bröllopostal, och Berndt kände djupt i sitt hjärta samningen af dessa ord.

Hela wintern bodde de unga i fader Wiks lilla stuga, ty Berndt hade ej ens welat begära husrum hos föräldrarna. Han hade swarat ihop något af sin hyra, så att de nu kunde lefwa utan att lida nöd, desutom lärde han skomakeri af sin swärfar; han menade nämligen, att det alltid är bra att kunna ett handt-wärf, man wet ej, hwad man kan behöfwa här i världen.

Om våren for han åter ut till sjös, men ej längre än att han före jul kunde vara hemma igen.

Hösten efter Berndts och Marias bröllop flöttade herr Blomros emellertid med hustru och en liten dotter till nämde-mansgården, som de nu öfvertogo, medan de gamla singo bo-ningsrunn i en byggning på gården. Herr Blomros skötte till en början fortfarande sin handel, men sedan slog han sig endast på jordbruket. Många påstodo äfwen att, om ej swärfadern nu kommit honom till hjälp, skulle han i alla fall fått sluta med handeln, så skalt hade det gått för honom.

Nu lefde de dock präktigt igen, men om nämde-mannen själlan brukat se efter utarbetet, så förstod sig hans swärson icke det minsta därpå. Allt, hwad han låtsade förjola, slog illa ut, ty han war så okunnig, att han knapt wiste tiden, då man skulle så eller sförda; slutligen lämnade han allt wind för wäg, som man jäger och lefde hwarje dag så lätjefullt och öfwerlöddigt, att det war sorgligt att se.

Gården, som under så många år varit utan en husbondes tillsyn, började småningom förfalla; åkrarne buro usel gröda, dikena runno igen och mossor växte på de stora ängarna. In-nan Berndt den följande våren reste ut, såg han nog, huru hans barndomshem wanwärdades och talade äfwen därom med swägern; men herr Blomros, som trodde, att Berndt war gruf-ligt afundsjuk på honom, swarade myndigt, "att det war bäst, hwar och en skötte sina egna affärer".

Berndt hade också wärkligen mycket att tänka på, då han nu skulle förtjäna uppehälle åt hustru och en duktig gosse, för-älbrarnes och gamle morfaders första skatt. Maria hjälpte emellertid troget sin man med hwad hon kunde och hennes glada jämna lynne war hans dagliga glädje. Gärna skulle han ar-betat dygnet om för henne och gossen, han taclade innerligen Gud, som skänkt honom en god hustru och ett litet friskt barn.

Den sommar, som nu följde, war owanligt kall och hösten blef mycket blåsig. Maria tänkte ofta med oro på sin man och undrade, om det icke stormade ännu mer därute på det stora hafwet; mången natt låg hon waken och hörde, huru blåsten tjöt i skorstenen. Hon blef därför mycket glad, då hon i no-

wember erhöil bref från Berndt, däruti han berättade, att de nu woro på hemvägen och om några weckor skulle inträffa i den stad, som låg närmast hentrakten. Dubbelt så fort swängde Maria nu sitt rockhjul och sjöng ännu gladare än förr bredwid waggan.

Emellertid förflöto flere weckor och den unga hustruns wäntan blef allt ifrigare. Swarje gång det knäpte i flugdörren, trodde hon det war Berndt, som kom och många gånger om dagen tykte hon sig tydligt höra hans hurtiga steg utanför. Maria tänkte hit och dit, slutligen erhöil hon åter ett bref, som gaf henne wisshet, men — en förskräcklig wisshet.

Brefwet war ifrån styrmannen på det fartyg, med hwilket hennes man reste och däri stod att de några dagar förrän de inlu-pit i hamn, varit utsatta för en swår storm. I mörkret under en hemst natt, då Berndt skulle äntra upp i masten, snafwade han och föll ned på däckbet; sanslös och illa skadad låg den raske sjömannen där och i jamna tillstånd förblef han, ända tills de wid ankomsten till hamnen kunde föra honom på lasarettet.

Allt detta beskref styrmannen i sitt bref och slutade med att säga, huru Berndt, så fort han kom till sans igen, altjämt frågade efter sin hustru.

Den stadens Maria måste flere gånger genomläsa brefwet, innan hon riktigt fattade den sorgliga nyheten, sedan satt hon nästan förtrosad af det hårda slaget och kunde hvarken tala el-ler gråta. Den gamle fadern såg en stund bekymrad på henne, sedan steg han upp, tog gossen, som låg och jollrade i waggan och lade honom i moderns famn. Då war det, som skulle Maria waknat från sin domning, hon tryckte barnet till sitt bröst och började häftigt gråta. Fadern talade under tiden tröstande ord till henne och wisfde, huru denna sorg war henne sänd af Gud själf, som wille pröfwa hennes tro, om hon äfwen i den onda dagen som i den goda kunde förtrösta och hoppas uppå honom.

Sedan började han fundera, huru hon så fort sig göra lät, skulle komma till staden och tog snart sin mössa för att gå till byn och skaffa henne häst och förswen. Maria lade emeller-tid ihop litet kläder och matsäck åt sig och gossen och desä omsorger gjorde, att hon småningom återfick något af sin wan-

liga hurtighet; hon wiste, att det är synd att sörja oförnuftigt öfwer något jordiskt och allra mest i otid. Annu kunde ju Herren „låta ljus uppgå i mörkret“.

Följande dagen helt tidigt på morgonen begåfwo de sig på wäg; flere mil hade de att åka och mot aftonen började det att regna. Gossen, som war ett owanligt stilla och snällt barn, blef nu afwen trött af den långa resan på en statande kärra och klagade så att Maria slutligen afwen kände sig gråtfärdig, men just då anlände de ändtilligen till staden och hittade, ehuru det war mörkt, lydligen wagen till lasarettet. En äldre sjukstötterka kom genast ut emot dem och när hon fick höra, hwem Maria sökte där, sade hon vänligt: „Det war riktigt bra, att ni kom, er mat ligger bara och ropar efter er, men kom nu först in i min kammare och torla edra wåta kläder för brasan“. Hon tog strax den lilla gråtande gossen i famnen, wärmdo honom wid elden och lade honom sedan under det warma täcket i sin säng. Maria tackade henne hjärtligt för hennes godhet, men själf wille hon hwarken tänka på wärme eller hwila, innan hon fått se sin man. Stötterkan uppfylde också genast hennes önskan och förde henne in i en snygg kammare. Där låg nu hennes Berndt blek och med ombundet hufwud på bädden. Då han fick se sin hustru ljusnade hans ansigte af glädje: „Gud ske lof, att du kom Maria“, sade han, „nu kan jag dö i frid, då jag ännu en gång i denna värld fick se dig“. Maria kunde ej låta bli att gråta, hon darrade i hela kroppen, men försökte ändå att svara glad, hälsade från sin far och berättade, att hon tagit gossen med sig. Berndt nickade nöjd, han tyktes ej orka tala mycket, men war glad, bara han såg, att Maria satt kvar på fångkanten. Om natten sof han oroligt af „bara glädje“, sade stötterkan, ibland för han hästigt upp och ropade efter Maria, men, då han hörde hennes röst, blef han strax lugn igen.

I rummet, där Berndt låg, fanns för tillfället ingen annan sjukling än en tio års gosse, som hade skadat sin arm; Maria fick således lof att stanna kvar hos sin man och stötterkan blef snart så förtjust i gossen, att hon sade sig aldrig hafwa sett ett så snällt barn.

Först hyste läkarne största oro för Berndts tillstånd, han

hade fått en swår stöt i hufwudet och wänstra armen, men högra benet war wärst skadadt. För öfrigt hade han ingen matlust, sof litet och hade stora plågor, men tålig war han och klagade aldrig. En dag, då flere läkare varit hos honom för att se på det sjuka benet, sade han sorgset till Maria: „När du gifte dig med en ung frisk karl, kunde du wäl aldrig tro, att du så snart skulle få se din man som en gubbe med träben?“

„Måste benet bort?“ frågade hon och kände, att det swindlade för hennes ögon.

„Ja doktorerna ha beredt mig på det i dag, om jag sedan är så stark att jag står ut därmed“.

„Herre Gud ja, det är just det wärsta“, sade Maria gråtande, „aldrig har jag tykt om dig bara för det du war stolt och wader, det må du weta; efter hjärtat och sinnetaget har jag sett och du har varit den bästa man i världen. Om du bara inte behöfde plågas så grusligt och jag låge där i ditt ställe; dina krafter kunna också bli riktigt slut“.

„Det kan nog hända kära hustru“, sade Berndt sakta, „men om så sker, att jag snart måste lämna dig och gossen, wet jag, att det är Guds wilja och då få wi inte klaga. Därute på hafwet får man riktigt se, huru liten och ujel den starkaste människa är och huru Guds makt allena förmår föra en lyckligt och wäl öfwer de stora djupen, men först här, när jag legat swag och plågad, har Herren på allwar brutit sönder all min egen wilja. Jag har förstått, huru alldeles intet en människa af sig själf förmår och Herren har tagit mitt förnuft till fånga under trons lydnad. Må det gå, som Han will; går jag bort, så skall Gud själf draga försorg om er, låter han mig lefwa åter, så will jag troget tjäna honom i alla mina dagar, så godt jag det kan i min bräcklighet“.

„Amen“, sade Maria, hon kände i denna stund en frid, som icke war af denna världen och böjde sig ödmjukt under forgebedran.

Efter några dagar inträffade emellertid en förbättring med den sjuka och snart gåfwo doktorerna hopp om att han skulle blifwa frisk igen. Benet behöfde icke hållas sägas af, det började läkas, men aldrig mer skulle Berndt kunna röra sig utan

fäpp, fastän det blef bättre än man wägar hoppas. Inpå ny-året war han ändiligen så pass rak, att de kunde tänka på hemresan och en glad dag war det, då den lilla familjen åter befann sig i skomakarens gamla stuga. Gubben Wil, som hela denna ängsliga tid lefwat där ensam med sin sorg och oro, hade fått nästan snöhvitt hår, men nu war hans fröjd att återse barn och barnabarn också så mycket större.

Lång tid därefter war Berndt ännu fortfarande swag och kraftlös, samt rörde sig owant omkring med sin krycka; men hans lugna och nöjda sinne gjorde dem alla godt. Dessa sjukdomsveckor hade varit en dyr tid för dem, nästan alla Berndts hopparba penningar hade gått åt, dock stodo de icke i skuld till någon människa och försökte att nu lefwa så sparsamt de någonsin kunde.

Gamle Wiken hade strax efter Marias resa till staden varit uppe hos nämndemannens och talat om Berndts olycka; sadern hade då sett ganska allwarfam ut och några dagar senare kom nämndemansmor en kväll helt sent ned till skomakarens stuga och frågade, om Maria haft tillräckligt med penningar. När hon då fick ett ja till swar, hade hon strax sagt adjö och gått igen. „De hafwa nog ändå fars och mors hjärtan för dig Berndt,“ sade gubben, då han talade härom. „Åhja far det wet jag,“ swarade den unga mannen, „de woro goda mot mig, när jag war pojke och aldrig har jag haft bitterhet i mitt hjärta mot dem, fast jag måste gå min egen wäg i lifwet.“

Då Berndt kom sig litet före och blef wanare att gå, ledde Maria honom en dag, ett stycke på wäg till gården; själf dröjde hon ändå kvar i skogen, medan mannen gick in för att hälsa på sina föräldrar. Båda blefwo de mycket förskräkta, när de sågo honom så blek och mager med kryckan under armen, men, när de började beklaga honom, talade han så glädt och undergifwet om den äga Herren såndt honom, att de ingenting kunde säga enbart förundrade sig.

Berndt sade sedan åt sin hustru, att föräldrarne sett betymrade ut som om de haft någon hemlig sorg; saderns guld-

klocka och den tjocka urledjan woro borta och inte såg han häller de två gamla silfwerbügarne, som nämndemannen ärfst efter sin swärfar och som alltid för brukade stå på den höga klaffbyrån: „Du skall få se, att deras rikdom smultit ihop,“ menade han, „gården såg också riktigt rustig ut. Blomros lär dricka och rumla, har jag hört och Emelia grät så, när jag berättade, huru nöjda wi woro med hwarandra“.

Berndt hade gissat rätt. Det började gå nedåt för nämndemannens; mågen gjorde nämligen stora skulder öfweralt och då snart nog alla reda penningar åtgått att betala de swärafste fordringsägarene, tillgreps tid efter annan någon häst eller flere nötkreatur. Då wären kom, låg mycken jord obrutad, emedan det ej fanns såd att så ut och följande årets skörd lofwade intet, så illa woro åkrarne stötta. Emelia förstod sig ej alls på att hushålla, hon dract upp, hwad hon kunde få, i kaffe och tröstade sig därmed, när mannen — såsom oftast hände — kom full hem. Hans ständiga göromål war nämligen att resa omkring i socknen med den enda dugliga hästen han ägde. Det stod således ganska illa till på den förr så rika gården.

I skomakarens lilla stuga däremot, rådde frid och trefnad. Wintern hade wisserligen varit dryg nog, men med sträng hushållning hade de dragit sig fram i alla fall. Nu kom det Berndt väl till pass, att han lärt sin swärfars yrke, ty hvarfen till jöman eller dagswärfare dugde han nu mera. I stället arbetade han flitigt med syl och beeltråd och blef snart ganska sticellig; arbete behöfde de aldrig sakna, ty den, som är punktlig och ordentlig samt därtill ärlig, blir gärna anlitad af alla.

Maria å sin sida, stötte så väl det lilla hushållet, att brödet nästan tyktes fördubblas i hennes händer och, när söndagen kom, hade hon alltid en skål hwit wälling att sätta på bordet och sin blanka kassepanna i spisel. Den lilla trädgårdstappan kring stugan war också frodigare och bättre wärdad än någonsin, syrenhäcken hade vuxit och de små försbärstråna stodo före midfommars alldeles hwita af blommor.

Om söndagarna brukade de wanligen tura om att gå i kyrkan, emedan någon alltid måste wara hemma och se efter gossen, så länge han war så liten, att han ej kunde slippa med.

När det var Berndts och gubben Wils tur att gå, brukade Maria — då gossen sommat — taga sin psaltika och psalmboken och sätta sig på bänken utanför stugan, ty hon menade alldeles som fadern, att också naturen är ett Herrens tempel, där det är godt att få prisa Honom, när man ej är i tillfälle att besöka kyrkan.

En wacker söndagsförmiddag satt Maria på den wackra, stuggiga platsen och läste stitigt. Ja så stitigt läste hon, att hon icke alls lade märke till, huru nämndemannen kom gående förbi och med ens stannade bakom syrenbuskarna för att se in i trädgården.

Han hade albrats mycket under de sista åren och war ej mer så styf och rak som förr: „Där hafwa de så nätt och fredligt“, tänkte han, „men wi på vår stora gård ha aldrig någon trefnad haft. Jag kan wäl ändå förstå, att det måste wara för det wi inte warit hymnfulla gudfruktiga af oss, men gamle Wiken han har alltid hållit sig till vår Herre, det har hjälpt honom.“

Så tänkte nämndemannen, där han stod så allvarsam och begrundande; han hade stannat hemma frön kyrkan, emedan han flere dagar känt sig något olustig, nu hade han emellertid wandrat ut för att se på den dåliga åkern, som alla talade om och så kom han på återvägen helt oförmödat att gå förbi Wikens stuga. Långe stod han kvar där på samma ställe och såg på de wackra blommorna och den räffade gården, såg in genom dörren i den snygga trefliga stugan, men först och sist ändå på den unga hustrun, som satt och läste så andaktig och stilla. När Maria wändt om det sista bladet af dagens predikan, tog hon upp sin psaltika och började sedan med klar röst sjunga den sköna och wälkända sången:

„Jesus är min vän den bästa.“

Först när psalmen war slut och Maria gått in, wände nämndemannen sig om och började gå hemåt; men i hans själ rörde sig så många tankar och från denna söndag började smärningom uppgå för honom, det hus, som lyser oss in i dödens natt; han lärde sig att fatta, huru hela lifwet får ett nytt utseende när: „Jesus blir vår bästa vän“.

Godt för den gamle mannen att Herren sökte honom innan det blef för sent för honom att wända om; ty ej många weckor därefter insjuknade han i en swår feber. Snart kände han sitt slut nalkas och sände efter Berndt och Maria, med hwilka han länge talade utan wittnen och bad dem om förlåtelse för den orättwisa han begått mot dem: „Munera“, sade han, „kan jag med all min ånger intet ändra, ty gården tillhör knappast mera någon af oss. Det räcker inte länge innan allt här får gå rubb och stubb och däraf har jag lärt mig, att det jordiska arfwet är intet, men det himmelska så mycket mer. Herren gifwe det åt er kära barn i rikaste mått, det är min sista bön. Jag hoppas för wisso, att det skall gå er wäl, ty du Berndt har nog walt den bästa delen, att arbeta med slit och gudsfruktan och din wasta hustru är det, som först dref dig därtill. Gade hon ej warit så god och bra, skulle du ej så mycket brytt dig om henne, att du för hennes skull lämnade både gods och gård. Så wände Herren min orättwisa mot eder i godt, nådig och barmhertig är Han, Honom ware lof och pris!“

Så försonad med Gud och människor slöt nämndemannen sina ögon till den långa sömnen, uppriktigt förbjöd och saknad af Berndt och hans hustru, som glädde sig åt, att den gamles hjärta blifwit wändt till dem, förrän han dog.

Ett år ännu höll herr Blomros sig kvar på gården, men sedan gick det såsom nämndemannen förutsagt; allt hwad de ägde måste gå under klubban och hela familjen stod på bar backe, som man säger.

Emelia war alldeles trösklös, hon grät och wred sina händer. Mannen åter låtsade bry sig om ingenting och war lika högmödig som förr; i grunden kände han sig dock lika illa till mods som hustrun, ty de hade ju intet mer i wärlden än tre slafcars små barn, som dagligen behöfde mat och kläder.

Den gamla modern gick som i en dröm, hon wille ej kunna förlä, att hon nu måste lämna sitt forna hem och äta nådebröd hos andra. Berndt tröstade henne då på allt wis och menade, att det ju blott war till egna barn hon skulle flytta:

„Så länge jag kan arbeta“, sade han, „skall mor ingen nöd lida och Maria skall värda er som en dotter“.

Men detta var nästan det värsta för den stolta gumman, att hon nu som en utfattig stackare skulle komma och be om taf öfver hufvudet hos sin swärdotter och gamle Wiken, hwilkas fattigdom hon gått så hårdt åt. Hon hade i alla fall ingen annan råd och måste därtill ännu vara glad öfver att icke behöfwa ligga förjämningen till last.

Herr Blomros' enda utväg till förtjänst skulle nu varit att börja arbeta i sitt anletes swett, men det kände han ingen håg till. Han hade alltid welat vara herremannalik och förstod ej att hvarje rättslaffens man, af huru högt stånd han än är, anser det som sin plikt och heder att arbeta, så länge krafterna räcka. Han hade tagit exempel af några förjupna och dåliga herremän, som han — i sin glädje att få ungås med herrskap — gjort förtrolig befantskap med och så trodde han i sin dårskap, att det war grusligt fint att latas och göra ingenting hela dagen i ända.

I Amerika, hade han nu fått höra, skulle man störda guld utan minsta bråt och dit begaf han sig därför, med några hopfigda slantar i börfen; hustrun och barnen lämnade han i hemlandet, tils han kunde skicka dem respengar.

Den stackars Emelia skulle nu nästan swultit ihjäl, om ej Berndt och Maria på tusen sätt hjälpt henne och de wärnlösa små. Modern bodde emellertid i skomakarens trefliga stugkammar och hade det så bra hon någonsin kunde önska, men länge rakte det innan hon kunde förmå sitt stolta hjärta att erkänna det. Dag efter dag böjde Herren dock i stillhet det hårda jünnet och slutligen kom den stunden, då hon gråtande kunde säga till Maria: „Du samlar glödbande kol på mitt hufvud, såsom det står att läsas i skriften; jag har varit hård och elaf mot dig, men du är alltid beskedlig och glad och det fast du får släpa dubbelt mot förr, sedan jag gamla strälle kom i huset“.

„Så där får mor aldrig mer tala“, sade Maria wänligt, „min mans mor skall wäl vara mig som en egen mor och så är det wäl inte mer än rätt, att barnen värda sina föräldrar

på deras ålderdom. Det står ju i kattefejen: „du skall hedra din fader och moder, på det dig skall wäl gå“.

„Ja nog är det sant“, sade nämdeansmor, „men alla barn tänka inte så, ofta tycka de att de gamla blott ligga dem till last“.

„Gud upplyse deras hjärtan“, svarade Maria och måtte de sedan minnas det wackra ordet: „Föräldrarnes wälsignelse bygger barnens bo“.

Ännu många år fortfor gamle Wiken att arbeta tillsammans med sin swärfson, men, när han blef skröplig, brutade han stulta omkring ute i trädgårdstappan eller jatt han och berättade för sina glada, hurtiga barnabarn, wackra berättelser ur sin bibel, som han kunde nästan utantill.

Nämdeansmor åter, som i ungdomen aldrig kommit sig till att arbeta, hade nu på sin ålderdom af sina egna barn lärt sig denna nyttiga kunskap och numera war hon aldrig sysslös. Än waggade hon med en stiefskrumpa i handen det minsta barnet, än spolade hon till Marias långa wäfwar eller hjälpte hon med matens lagning; alltid hade hon något för händer och därigenom blef också hennes sinne nöjdt och dagen aldrig lång.

Från Blomros hörde man ingenting, han war och förblef borta och ingen människa kunde upplysa, om han ännu lefde, eller om han möjligen dött dərborta i det främmande landet. Emelia kunde knappast förja en man, som endast gjort henne bekymmer och sorg, men så mycket mer förjde hon förlusten af sitt förra goda. Nu hade också hon fått lära sig att arbeta för lifwets uppehälle, men för henne blef det alltid ett twång och okunnig samt wärdslös, som hon war, skulle de ofta lidit nöd, om ej brodern och hans hustru räckt dem en hjälpsam hand. Ett barn, den älfte gossen tog Berndt i lära hos sig, de andra två singo af förjämningen litet till hjälp, så länge de woro minderåriga.

Emelia hade en kammar för billig hyra hos ett beskedligt torparfolk, men som hon ej war ordentlig, såg där alt annat än trefligt ut. Golsfvet blef sällan skuradt, fönstret war så dun-

kelt af dam och röf, att man knapt kunde se ut igenom det och kaffelugnen swart som sot. Det war ej underligt, om barnen icke triffes hemma, utan hållre sprungo i byn.

Renhet och ordentlighet äro två goda saker och på båda fätte Maria stort värde. Swarje lördag sturades och såjades i blomafarens stuga och de älsta barnen kunde redan hjälpa modern i detta arbete, ty här wandes barnen till att fylla med ett och annat efter deras krafter. Färdigt granris ströddes på golfwet till söndagen, faderns wärktyg ploclades undan i en låda och på bordet breddes en rutig dul, som Maria själf hade wäft.

Berndt hade också till det yttre snyggat upp stugan och byggt en kammare till på gasweln. Det war Marias stolthet denna nya kammare, här hade hon en wacker byrå, uppbyggade fångar med hwhita täcken på och gardiner för fönstren. När Berndt någon gång for till staden, glömdo han håller aldrig att hämta med sig någon liten prydnad — till „granna kammaren“ såsom barnen kallade den, — för att sägna sin hustru. An war det en wacker kaffelopp, än en tasla eller något bibelspråk inom glas och ram. Då smålog Maria alltid så gladt och tänkte att ingen hade ändå en så bra man som Berndt war och glädjetärar tindrade därwid i hennes ögon.

Berndt hade också köpt sig en symaskin, så att hans arbete nu gick dubbelt så fort. Alla människor i socknen wille också hållt låta göra sig skoplagg hos honom så att han hade fullt upp med beställningar. Men ju mera det fans, desto gladare småfjög Berndt wid sitt arbetsbord: „När mina gössar bli stora“, brukade han säga, „skola wi få en riktig wärkstad här; wi skola wara så slitiga och försöka göra så dugliga skodon wi någonsin kunna. Det är nu just det samma hwad för arbete man gör, om det är högt eller ringa, blott man är trogen, säger gamle far och den lärdomen har jag försökt hålla i minnet“.

„Jag kommer ihåg en så wacker sång, som passas in på de där orden“, sade Maria, som satt wid sin spinrock, och med sin klara röst fjög hon:

„Du Herren sade: „J ditt kall,
Där jag dig satt, du tjäna skall,

Ja värka, lida för mitt namn
I det du hwilar i min famn.

O far ej efter något stort,
Det lilla — för din Herre gjort —
Är för hans öga mera täkt
Än allt hwad världens undran wäkt“.

„Så är det, så är det“, sade gamle Wiken, där han satt nära spjeln och wärnde sig, ty han war nu ofta frusen och Maria glömdo ej att hafwa en god brasa i ordning åt honom.

„Jag har alltid sagt det åt er kära barn och säger det ännu“, fortsatte gubben med sin swaga darrande röst, „troget bäre man värka, där man blifwit satt på jorden, så är Guds wilja och sedan skall Herren aldrig öfvergifwa dem, som förtrösta uppå honom. Han hjälper oss i de jordiska tingen och han har gifwit oss detta sköna löfte:

„War trofast intill böden, så skall jag gifwa dig lifvens krona“.

En flicka som besökte folkskolan.

En flicka som besökte förskolan

1811

I

En af Nylands vackraste trakter låg wid utkanten af en större by en liten förfallen stuga. Den hade ursprungligen varit rödmålad, men af ålber, regn och snö antagit en svartgrå färgton. Drappan war sönderig och förfallen, dörren sned, fönstren, försedda med en och annan näfverruta, små och dunkla. Stugan hade på ena sidan en liten inhägnad, omfattande ett litet potatisland och ett gammalt mossbelupet äppeltrå.

Juwånarne utgjordes af en arbetaresfamilj: en medelålders man med hustru och fyra barn. Stugans inre företedde en andlic af brist, osnygghet och den första wantrefnad. Spiseln, swärtad af rök och sot war fylld af kol, utbrädda bränder, potatisstäl och fiskhuswud, en eller två odisslade grutor fyllda med smutsig watten, ett par swarta sledar och sleswar samt en sotig, buclig kaffepanna. Möblemanget utgjordes af twänne rustiga sängar, stående wid hwar sin mofatta wägg, ett rankigt bord, en långbänk och två träpallar. Framför spiseln stod huggstubben, på hwilken hufvudern om kwallarna brukade spjälka pärtor, eller sitta och röka sin pipa. Fönsterrutorna woro tjocka af rök och dam, hwarför alla föremål sedda genom dem inhöjdes i ett slags töcken. Från de smutsiga, illaluktande sängarna, hwilka öfwertäcktes af en trasig säll och kwarlesworna af ett gammalt täcke, framstucko två, tre tofswiga barnhuswiden med bleka, afstärda antletsdrag. Men — frågar läsaren, hurudan war då modern, hwi man i detta hem? Alet, hon war, som ofta är fallet, okunnig, lat och wårdslös. Hon hade, ensam och föräldralös, tidigt kommit i tjänst som barnflicka i en bondgård. Men för sina dåliga anlags, sin lätjas och håglöshets skull blef hon bortflörd därifrån, flyttade sedan från ställe till ställe, och tjänade det ena året här det andra där. Slutligen gifte hon sig med en fattig, supig dräng, som war lika okunnig som hon själf.

I början woro fattigdomen och bristen icke så kända, emedan mannen fortfarande tjänade som dräng och hustrun gic på arbetsförtjänst. Men då mannens dryckenstapslust ständigt tilltog och det blef ondt om förmånliga tjänster, samt hustrun fick sina många barn att föda, då stego nöden och bristen in med stora steg. Nu inflyttade familjen i den ofwännämnda lilla stugan. Här sökte mannen som dagarl förtjäna sitt bröd, medan hustrun genom spinnande drog sin skärf till hushållet. Hade gudsfruktan, slit och ordning herkrat i hemmet, så hade det wisserligen icke sett så ut, men dessa dygder woro främmande för den lilla stugans invånare. Skyrkan wårdslösades liksom allt annat. De hade icke i ungdomen aktat på att besöka den, därför stod den afwen nu främmande för dem, och de förstodo icke att där söka tröst. Alla de stöna allwarliga lärdomar och förmaningar de erhållit under sin kristtöletid, hade de med ungdomens wanliga sorglöshet och liknöjdhet glömt bort — och i de hus, där de tjänat, fäste man mera affeende wid deras arbete, än wid deras tänkesätt och gudsfruktan. Så hade tiden flytt bort. Mannen war försklad och förswagad af oordentligt lefwerne, hustrun trött, liknöjd och olycklig, knotade ständigt öfwer sitt hårda öde. Hon anlagade icke sig själf, utan lastade som wanligt skulden på Gud och sina medmänniskor. — Swarför skulle andra ha det så bra, medan hon war så fattig och olycklig? Kunde icke de rika skänka åt henne? Det wore ju de rikas skyldighet att hjälpa de fattige, hon för sin del ämnade wisst icke öfweranstänga sig med arbete för deras skull, de bättre lottade måste hjälpa henne. Så förbjöf den olyckliga kvinnan i allt djupare elände.

I detta olyckliga hem wärte barnen upp. De woro bleka och trånande, liknande källarwårter, hwilka sakna frisk luft och solken. Den älska, en tolfårig flicka, såg skygg och sorgsen ut med ett wisst lillgammalt uttryck i sitt lilla magra ansigte. Hon war annars ett kärleksfullt barn med många goda anlag, men ytterligt wanwårdad och försummad. Likaså war det med de öfriga 3 barnen, twänne gossar och en liten flicka. De woro helt och hållet förwiltade, smutsiga, trasiga och folkskygga. Då fadern war drucken och modern uppretad, wankades det hugg och slag och hårda

ord; men om någon bättre lottad, wälmenande granne tog sig för att göra någon anmärkning mot barnen, då togo föräldrarna ifrigt deras försvar och utforo i bittra ord och smädelser mot anlagarene.

Med en dylik behandling måste ju de flackars barnen föra en sorglig tillwara. Medan de yngre barnen, sprungo kring backarne och i smyg gjorde ödygder, satt den älska flickan, lilla Ewa, wanligtvis hopkrummen i fängnen under fönstret och tittade genom den inniga, ofklara rutan ut längs landsvägen. Hennes wackra, blåa ögon följde med ett melankoliskt uttryck de gullene solstrålarne, som lekte på trägrenarne i den högre upp belägna skogsbacken, och den lilla, muntra bäcken, som stuttade glad fram mellan stenarna där nedanför, eller också följde hon med långtansfulla blickar de glada skolbarnen, som i stora flockar gingo där förbi till den närbelägna skolan. Nå, hwarför skulle hon ensam wara utesluten från deras krets!? Swarför sid icke hon komma i skola? War skolan kanske blott för de rikas barn? Nej, där gingo ju så många fattiga barn af hennes jämnåriga och lellamrater. Ibland blefwo dessa tankar allför öfwerwäldigande; då kröp hon under täcket, gömde hufwudet i dynan och snyftade. Hon hade ofta bedt sin mor om att få gå till skolan med de andra barnen, men alltid fått owänliga, affnäsande swar: „Swad skulle du där göra, du har ju hwarken skor eller kläder! Dessutom behöfwer du icke gå dit och lätjas, ty aldrig har jag gått i någon skola och ändå har jag kommit min wärld igenom. Och så behöfwer du icke bli förmer än jag. Föröfrigt, skall jag säga, bli de bara högfärdiga, som gå i skolan.“ Så resonerade modern och hwarje intast af lilla Ewa nedstades strängt.

Ewa öfwertänkte moderns ord — inga skor, inga kläder? — Ja, det war sant, hon saknade bådadera. Om wintern sid hon mest sitta instängd mellan stugans fyra, tränga wäggar, emedan hon endera alldeles saknade skor, eller också sid begagna något par af moderns aslagda, stora och ytterst trasiga. Junga öfwerplagg hade hon håller, blott en tunn bomullsklädning, som nöden twang henne att begagna både winter och sommar. Af barmhertiga grannar hade hon håller ingen hjälp att förwänta, ty moderns poekaude, trofuga sätt och allmänt kända wårdslös-

het och ofunnighet, hade tillslutit grammarnes hjärtan äfven för de fiadars ofskyldiga barnen. Så hade år efter år förgått. Ewa var nu 12 år gammal och kunde med njugg nöd stafwa igenom sin abebok. Slutligen, iföljd af Ewas innerliga böner, pastorns i församlingen allvarliga påminnelser wid läsförhören, att hon skulle försöka lära sig något och enträgna uppmaningar till föräldrarne att ställa sina barn till skolan, randades den lyckliga dag för Ewa, då hon fick göra sitt inträde i skolan. Uppmärksamt hörde hon på allt som sades. Slutet och stygg satt hon under kvarterne och bladdrade i sin bibliska historie, betraktade sin griffeltasla eller sin stickstrumpa. Var det väl möjligt att äfven hon skulle få lära sig något! Ja, hon hade redan lärt sig rita streck och otympliga bokstäfver på taslan och stida strumpa. — Huru lust, varmt, soligt och treffligt var det ide i skolorummet! Granrifet på golfvet doftade så skönt, fönsterrutorna woro så klara att man såg den blåa himmelen och de klara solstrålarne lifa tydligt, som hade man varit ute. På väggen knäpte den stora klockan taktmässigt „tick, tack.“ — Ja, hon var lycklig, men kunde ej ännu riktigt fatta att det var sant. Hon beslöt att vara mycket bestedlig där hemma, att modern icke skulle taga henne bort från skolan.

II

Tiden gick. Ju mera skolans ordning, seder och skick wunno infleg hos lilla Ewa, desto mer ljusnade det inom henne, iakttagelseförmågan skärptes och begäret efter kunskaper ökades. Inåtvänd och sluten, som hon alltid varit, började hon småningom tänka öfwer och anställa jämförelser mellan sitt hem och sina kamraters, med hvilka hon genom skolan kom i närmare beröring. Svarför war det alltid så lust och gläd i deras hem, men mörkt, tungt och dystert i hennes?

En dag tog hon mod till sig och frågade sin mor därom.

„Dumma enfsaldiga flicka, svarade modern wrefigt, det war också en fråga! Begriper du icke, att det är fattigdomens skull, de rika hafwa alltid godt och prättigt i världen, men en fattig stackare har alltid swårt och nödgas arbeta åt den rike så godt

som till skants.“ Sedan hon sagt detta, gaf hon spinnrockshjulet en häftigare knuff med handen och småputtrade för sig själf ord, som Ewa hvarken hörde eller förstod. Efter en stund steg hon upp, stälde rocken häftigt ifrån sig i wrån och sade: „Jefe ids jag sitta här längre och spinna åt den snåla nämdeamnskan. Jag är skyldig henne från förrigt och får således intet för min spånad. Nej, hon får allt wänta på sitt garn.“ „Men mor,“ inwände Ewa stygt, „nämdeamnskan sade ju i går, då hon war här, att det brådstade med garnet, och pastorn talade i söndags så wackert i sin predikan och sade, att man måste wara trogen äfwen i det lilla samt tålig och“ — — „Tig!“ afbröt modern, „skall du lära mig? Är det så du lär dig i skolan?“ Ewa häpnade och teg förskräkt öfwer att hennes älskade skola skulle angripas. Modern gick. „Hör Ewa,“ sade hon, i det hon wände sig om i dörren, „jag går nu till Gustafs Mina, om far kommer hem och begär mat, så finnes det fisk och litet kalla potäter i skåpet, sätt fram det — hör du!“ — „Ja mor,“ sade Ewa bedröfwad i desamma dörren slöt sig efter den bortgående modern.

Ewa upptog änyo sin bibliska historie och försökte fortiätta läsningen af läran, som genom samtale med modern blifwit afbruten, men hur hon än försökte hålla sina tankar tillsammans och fätta sig in i berättelsen, så kunde hon icke lära sig den. Tankarna flögo oupphörligt till modern och hemmet. Wel hwarför war hennes mor sådan? Svarför war hon alltid ond och wrefigt? Svarför wille hon icke spinna? Den bestedliga, godhjärtade nämdeamnskan skulle säkert gifwit dem någon extra betalning, om modern bara styndat sig med hennes spånad. Ewa satt med tårfyllda ögon och tänkte på huru ofta nämdeamnskan gifwit henne en god warmbulle, färst kärnmjölk eller en torg potatis. Ofta hade hon då sagt till Ewa: „Kära barn, du tyckes ha ett varmt och tackfamt hjärta, förblif alltid en god, snäll flicka, försök att lära dig nyttiga arbeten, blif slitig och ordentlig, och träd icke i din moders fotspår.“ Wel, huru gärna wille hon icke följa denna uttaning! Hon skulle lära sig allt hwad hon någonsin blefwe i tillfälle till! Hon wille lära sig spinna, wäfwa och sy, och så skulle hon wäfwa åt främmande och förtjäna mycket penningar, och då hon fått penningar, så skulle hon laga upp stugan. Hon

skulle köpa nya, klara fönster, låta mura en ny, hvit spjöl och väfva nya täcken på fångarna. Tänk om jag nu skulle försöka spinna på nämndemansfäns blå, medan mor är borta, så skulle hon snart få sitt garn färdigt. Lycklig och glad öfver sitt påhitt jatte hon sig wid rocken och försökte spinna. Men o, we, hon var icke wan därwid, tråden löpte tjock och ojämna kring rullen. „Hwad skall mor säga,“ tänkte Ewa förskräckt, då hon efter en stunds säfänga bemsöanden steg upp och betraktade sitt wärk. „Jag får lof att taga bort det ojämna garnet, annars wankas det stryk. Aft, om mor ändå wille lära mig spinna! Men jag wet, huru jag får lära mig. Jag skall gå till Marias mamma och bedja henne lära mig. Hon gör det säkert gärna och då få wi båda lära oss spinna, både Maria och jag. Det blir roligt.“ Ewa satt ännu wid spinnrocken och jämlade om rullen samt försökte taga bort den tråd hon spunnit, då dörren öppnades och ett par små, trasiga pojkar insförtade. „Naså, du spinner på mors rock,“ utbrast den äldre med ett illparigt leende, — „jag skall minnsam skwallra på dig, så får du stryk.“ — „Skwallra icke, Kalle, på systern Ewa, hon är ju alltid så snäll emot oss“, sade den yngre af pojkarna, hwilka, som läsaren kanse redan gissat, woro Ewas bröder. „Hwar han i warit?“ frågade Ewa, i det hon några ögonblick betraktade deras wåta, trasiga, nedsmutsade kläder. „Wi ha warit wid bäcken och fångat löjor,“ sade Kalle, „och Anton plumsjade i,“ berättade han skrattande, „se bara, huru han frejer.“ Ewa betraktade deltagande brodern: „Stäckars Anton, du har ingenting tort att taga på dig, ty du har inga andra kläder än dem du har på dig. Bara du ej blir sjuk, då du så frejer, det är redan höst och wattnet är kallt.“ „Du kan taga min jacka på dig,“ föreslog den äldre brodern, „den är torr, och så kan du lägga dig att sofwa, ty det är snart kwäll. — Men hwar är mor?“ „Hon gick till Gustafs Mina.“ „Hwad skulle hon hos den ledingen?“ — anmärkte Kalle. „Mor är alltid mycket wärre, då hon warit hos Gustafs Mina“, sade Anton. „Men lämnade hon icke någon mat åt oss?“ frågade Kalle åter. „Nej“, swarade Ewa bedröfwad, „mor talade wisst om några falla potäter och litet fisk, som finnes i skåpet, men det skulle jag lägga fram åt far, då han kommer hem.“ Ewa öppnade, under det

hon talade, skåpbörren och såg efter. „Nej, här finnes icke mera än far åter“, sade hon, „men I skolen få en bit bröd, ty brödet räcker åtminstone en wecka ännu, hörde jag mor säga i dag.“ „Ah, icke behöfwer du spara fisken och potäterna åt far,“ sade Kalle, „ty jag såg honom hos skräddarens, både han och skräddaren woro redan fulla, så att icke will han ha någon mat i kwäll, nog lägger han sig att sofwa, när han kommer hem. Wore wi bara wäl i fång, och skulle icke mor komma hem dessförinnan, ty då börjar hon tråta på far och då blir det slagsmål igen.“ „Men hwar är Anna i dag, jag har icke sett till henne sen i morse,“ sade Anton. „Hon gick till nämndemannens, och skulle stanna där några dagar för att taga upp potäter,“ sade Ewa. „Det war bra det“, menade Kalle, „då få wi igen potäter, ty nämndemansmor brukar alltid ge god dagspenning.“ „I kummen också gå dit,“ föreslog Ewa, „ty nämndemanskan sade i går, att hon behöfwer så mycket folt, hon bara kan få.“ Kalle skrapade sig i hufwudet och funderade, det war just ej roligt att hela dagen stå på knä och taga upp potäter, men Anton, som war mera stillsam och beskedlig, beslöt sig genast för att följande morgon gå och erbjuda sig till nämndemannens. Barnen pratade ännu en stund hit och dit. Plötsligt blefwo de afbrutna. Det hördes tunga, ojämna steg i förflugan och en person trefwade swärjande och smågrälade för sig själf efter dörrehandtaget. „Det är far!“ ropade alla med en mun. Pojkarna sprungo förskräkta till fången och gömde sig under täcket, lilla Ewa drog sig barrande undan i en wrå wid fönstret. Strax därpå öppnades dörren och en storwuxen, illa klädd karl raggade in i stugan. Den luggslitna mössan satt bak i nacken, håret hängde stripigt ned i pannan, och de blodsprängda, glasartade ögonen stirrade med ett till hälften sänigt, till hälften ondskefullt uttryck omkring sig. „Hwad,“ skrek han, „är ingen hemma!“ Intet swar följde. Barnen smögo sig tysta och darrande endast djupare i sina gömmor. Den druckne grälade och swor en stund öfwer den fränwarande hustrum och barnen, kastade sig sedan på fången och war efter några ögonblick djupt insomnad. Nu först wägade Ewa lämna sitt gömställe och gossarne tittade fram undan täcket. „Det war bra att far somnade, innan mor kom,“ sade Kalle.

„Där kommer hon,“ hviskade Ewa, som stod wid fönstret. I det samma inträdde modern. Hon såg upphettad och ond ut. „Jafå, den fyllbulken har ändtligen slupit hem. Skada att jag ej hann hem, förrän han somnade — han skulle minnans fått höra ord och inga visor. Supa upp allt hvad han förtjänar wid stogsbygget. Jag hörde nog af Gustafs Mina, huru han och skraddaren lefwat om. Det fins icke widare mat i huset än några brödkakor i taket. Svarifrån skola vi få fisk och potä-ter och kläder åt barnen till wintern. Jag skulle själf behöfwa längor och en duk — Gustafs Mina wäjde sådant präktigt half-ylle åt sig till vinterklädnad, men så sticker också hennes man alltid hem penningar. Annat är det med mig, arma stackare!“ Därwid brast hon ut i högljudt gråt. Dylita scener woro icke owanliga i den lilla stugan. De bägge gossarne brydde sig därför icke mycket om det, de lysnade en stund till moderns klagan, och insomnade sedan helt lugnt. Ewa däremot, som war ett känsligt barn, blef alltid djupt gripen af dylita uppträden. Hon skulle så gärna welat trösta modern, men wågade icke säga något. — Då modern icke tyktes tala till henne, klädde åfwen hon af sig, lade sig och smystade sig sakta till sömns.

III.

Ewas brinnande törst efter kunskaper, hennes slit, hennes stilla saktnodiga wäsen gjorde henne omtykt icke allenast af den wänliga lärarinnan och kamraterna, utan af hela byns inwånare. Hon war tjänstaktig och wänlig mot alla, ärlig och trogen i det, hon hade om händer, och gick stilla ur wägen, där hon icke behöfdes. Alla, som kände modern förwånade sig öfwer den flitiga, fromma, stilla dottern.

Genom skolans lärdomar och exempel och genom sin egen skarpa iakttagelseförmåga hade Ewa kommit underfund med, att det icke war rikdomen, som framkallade trefnaden i hemmet, utan att det war gudsfruktan, ordning och slit, som gjorde det. Det tybligaste exempel härpå såg hon hos en mycket fattig sjömans-enka, moder till den förut omnämnda lilla Maria, hennes ära-
ste kamrat.

I hennes stuga war alt idel ordning. Golsfvet war ren-
skuradt och beströdt med friskt enris, spjeln hwit och rensopad,
när där icke brann eld, och de små fönsterrutorna woro som
speglar. Öfwer sängen woro alltid bredda ett rent lakan och ett
helt täcke, och den fattiga gumman war själf städse ren, hel och
blid att se uppå. Då Ewa ibland om lördags- eller söndags-
kvällarne war på besök hos lilla Maria, brukade dennas mor
nedtaga från hyllan den stora bibeln med mäsingsknäppen och
läsa för de båda barnen. Intrycket af desja kwällar war obe-
strifligt fridfullt — och ofta tänkte Ewa med en suck: „ad, hwar-
för är det icke så åfwen hemma hos oss!“ Men det war icke
ofta hon fick tillåtelse att gå till Marias hem, ty hennes moder
kunde icke låta den ordentliga, hederliga enkan, som alltid tygt
och stilla gick andra ur wägen och aldrig med blida ögon såg,
att man talade ondt om sin nästa. Därför woro besöken i
Marias hem dubbelt kära för Ewa. Enkan och hennes dotter
sågo gärna den snälla och stillsamma flickan komma. Den först-
nämnda kände ett djupt deltagande för det stadars wamwårdade
barnet och den senare hade warmt fast sig wid den alltid wänliga
och flitiga kamraten.

Wisserligen war Ewas hem icke mera så otrefligt, som då
wi i början af denna berättelse första gången betrådade des
tröskel, ty ju äldre Ewa blef, desto ifrigare förjde hon för att
alt war i ordning där inne. Hon skudade golsfvet tvättade fönst-
ren och jopade spjeln. Hon hade sina blomkrutor i fönstret:
en wacker, hwit pelargonie och en myrten. Ja, hon hade också haft
ett rosenträ, men det hade fadern engång som bruden i wre-
desmod kastat mot dörren, emedan han tykte, att det stod i wä-
gen. Ewa tänkte sedan ofta med satnad på denna wärd, som
hon fått af pastorns dotter och som hon så mycket glad sig åt.

Dotterns slit och kunskaper wadgingo ej håller modern.
Hon yfdes öfwer dem och skröt i granngårdarna öfwer sin snälla
och kloka dotter. Skulle Ewa haft anlag för egenkärlek och
högmot, så skulle moderns okloka beteende mycket skadat henne,
men hon hade ett stillsamt och ödmjukt sinnelag, som icke yfdes
öfwer de ringa kunskaper Gud satt henne i tillfälle att erhålla.

På detta fått uppwänte Ewa till en god och älsklig 16

årig flicka. Den stygga bilden hade försvunnit och ögat fått ett lugnt, stilla, halft memodigt uttryck — prägeln af en sorglig barndom. I skolan hade hon utom bokliga kunskaper, samt skrifning och räkning äfven lärt sig stidligt begagna synålen och klöta strumpstickorna. Spinna hade hon lärt sig af sin mor. För att öfva sig i sömnad, brukade hon gå till herrskapen eller till någon af wärdinnorna i byn och begära syarbete, och om aftnarna då lärorna woro undanstökade satt hon stitigt wid nålen. Betalningen utgjordes dels af matwaror, hvilka kommo hela familjen till godo — eller också af någon liten slant, som sedan användes till kläder åt de yngre systonen, så att äfven de kunde besöka skolan.

IV.

Det war midsommar. Solen sken klart. Syrener och rojor doftade, kyrkklockorna ringde och orgeln spelade härliga psalmer i kyrkan. Det låg en ljuslig frid öfwer hela naturen. Denna stilla, heliga sabbatsfrid hwilade också öfwer en skog nattwardsungdom, som just nu trädde ut ur kyrkan. Tvänne unga flickor hade stilt sig litet från de öfriga. Den ena af dem war smärt och sin med bleka anletsdrag och klara, memodiga ögon, hvilka med ett halft drömmande uttryck blickade in i den blåa rynden. En stilla frid låg utbredd öfwer hela hennes wäsende. Det war Ewa. Den andra flickan war hennes barndomsväninna Maria.

De följdes åt ett stycke af vägen. Tigande gingo de bägge unga flickorna wid hvarandras sida. Bådas hjärtan tyktes uppfyllda af tankar på den tid, de nys genomlefswat. Slutligen stannade Maria wid en liten bieväg, som ledde till hennes hem. „Ewa“, sade hon i det hon till afsked fattade kamratens hand, „skola wi icke vara tillsammans i estermiddag?“ „Jo, det skola wi wisst“, svarade Ewa; „när jag ätit middag, så kommer jag efter dig. Wi skola gå till nämndemannens wadra björkhage“. Maria nickade ett gladt och vänligt bifall, samt wesk af på bievägen hemåt. Ewa stannade för att invänta sina föräldrar, hvilka i dag på hennes innerliga bön äfven varit i kyrkan. Modern hade stannat wid kyrkporten för att prata med en

gramtwinna, fadern såg hon icke, han hade förmodligen gått hem förut.

När den enkla middagen war undanstökad, far och mor gått ut hwar på sitt håll, och de mindre systonen iyrungit att leka med grambarren i skogsbacken, tog Ewa nya testamentet, som hon för sin lit erhållit af pastorn i kristskolan och gick till Maria. Det war i dag så högtidsstilla i enkans lilla stuga. Blommande grömmar och späda, gröna björkar stodo här och där kring wäggarna, enriset på det nysturade golfwet doftade så friskt, och en bukett wilda nyponblommor och wackra syrener stodo i en glasburk på bordet, hwilket Marias konfirmationsdag till heder war prydt med en snöhwit linmedul. Enkan själf satt wid bordet med den stora bibeln uppslagen framför sig, hon hade just läst ett stycke därur för Maria, då Ewa inträdde. „Guds frid“, hälsade enkan och rakte vänligt den inträdande handen. „Det war snält att du kom. I han varit så lång tid tillsammans dagligen både i skolan och kristskolan, och fått lära så mycket nyttigt och godt, hwilket allt Gud låte lända er till wälsignelse. Det är därför icke mer än rätt att i nu siren denna eder högtidsdag i hvarandras sällskap.“ „Ja, ja“, tillade hon efter en stund: „I kommen nu ut i världen och sän härefter själfwa swara för edert görande och låtande, men kommen ihåg, hwad jag nu säger eder: Förblifwen alltid fromma och rättslaffens, stitiga och arbetsamma, och waren ärliga och trogna i det, I hafwen för händer, så kommer det för wisso att gå eder wäl i världen.“ Enkan såg wid dessa ord så hög och allwarlig ut och hennes ögon hade en förunderligt klar glans, så att Maria och Ewa stilla nedböjde sina hufwuden och inom sig gjorde fromma löften att alltid förblifwa så. Efter att ännu en liten stund hafwa pratat med enkan stego de bägge flickorna upp och gingo till den af Ewa föreslagna hagen.

Nämndemannens björkhage låg nere wid sjöstranden. Det war som sagdt i dag midsommardag och hela naturen hade prydt sig i sin skönaste skrud. Folket tykte sig icke i mannaminne hafwa haft en så wacker midsommar. Allt war så grönt, lummigt och frodigt. Rönarna gungade sakta sina af doftande hwita blommor öfwerhöjda grenar, och björkarna hängde sina långa, slo-

figa kviſtar ända ned till marken. De ljusgröna löfwen glittrade i ſolſkenet och fåglarne flögo jublande från gren till gren. Dataliga mångfärgade blommor framträdde ur det ſaftiga gräset på ängarna, och rågen på åfern böljade i långa, djupa vågor för de lätta windfläktarne. „Ser du huru vackert här är,“ ſade Maria, där de ſtode på en moſsbelupen klippvägg vid ſjöstranden. Framför dem låg den ſolbelysta hafsviken ſom en ſtörande ſpegel, blott då och då kryddad af en lätt windfåre. Björklarna hängde ſina grenar ned i vattnet och den gröna ſäfven bugade ſig djupt för de ſmå böljorna. „Ja, låtom oſs ſätta oſs här“, ſade Ewa. Då de ſtutit en ſtund ſade hon: „Är om det ändå alltid more miſſommar.“ „Hvarför ſkulle du önska det?“ frågade Maria. „Jo, jag tycker att allt då är ſå vackert och ſönt, då är också männiſtan gladare och lättare till ſinnes, och då är det också lättare att vara god och göra godt, men om höſten, då det regnar och ſtormar och är mörkt och om vintern, då det är kallt då, då är det ſå ſvårt och“. . . Ewa afbröt ſin tankegång. En hel här af ſorgliga barndomsminnen — byſtra höſtar och långa, enformiga vintrar drogo förbi hennes ſjäl. „Jag äter“, inſöſ Maria, „tycker om höſten och vintern, ty då hinner mor vara hemma och då ſitta wi alltid om källarne och arbeta tillſammans; mor brukar då berätta historier från ſin ungdom — eller od läſer jag för henne från någon bok, men om ſomrarna är hon alltid på arbete hos främmande“. „Ja, det har varit helt annat med dig“, ſade Ewa liſſom litet twelande. Maria förſtok, att Ewa ſyftade på de bedröfliga förhållandena i ſitt hem och fattade deltagande hennes hand. „Wet du Ewa, hvad mor ſäger: Hon tycker, att din mor icke mera är ſå ondſint och trätgrig ſom förut, och att eder lilla ſtuga nu bliſſwit ſå uppſtädad, till och med trappan och gården äro rensopade — och det är din förtjänſt, ſäger mor“. Vid deſſa ord ſtingrade Maria ſina armar kärleksfullt kring Ewas hals. Ewa rodnade öfver berömmet. „Jag ſkulle ſå gärna vilja ſtanna hemma någon tid och pyſla om far och mor ſamt ſy åt ſyſkonen och förſöka få dem i ſkolan“, ſade hon, „men maten räcker icke till för ſå många. I höſt kommer deſſutom ſyſter Anna hem, ſom i 2 år tjänat ſom barnſlicka, för att i ſin tur gå litet i

ſkolan. Min plan är därför att följa mig någon tjänſt. Wet du“, fortſfor hon därefter med ſtrålande ögon, „jag får nu afwen lära mig väſwa. Jag talade härom dagen med nämmandanſtan och hon bad mig komma dit på en tid, ſå ſkulle hon lära mig. Var det icke bra wänligt gjordt af henne?“ „Ja wiſt. Hör du, Ewa, din mor borde vara bra glad öfver dig. Tänk huru mycket du lärt dig på deſſa 4 år, du gått i ſkolan. Jag känner ingen af ſkolekorna, ſom ſyr ſå fort och bra, ſom du och ſom ſtickar ſå ſtinkt ſtrumpa. Och när du nu får lära dig väſwa, ſå är jag öfvertygad om, att du ſnart blir ortens ſtåfaste, meſt anlitade väſwerſka“, ſade Maria ſkrattande. „Åh, Maria, icke går det ſå fort för en nybörjare att komma i ropet för att vara en ſticklig väſwerſka“, menade Ewa, — „där till behöfs mångårig öfning, kan jag tro“. „Åh, jag känner dig nog. När du en gång kommer i farten, ſå klappar du till wäſ på wäſ“, ſkrattade Maria. „Mor har också loſwat lära mig väſwa, ty jag kommer att åtminſtone tillſwida ſtanna hemma“, ſade Maria. „Wet du“, tillade hon, „jag har tänkt börja ſy kläder, ty jag har en ſådan luſt och fallenhet därför. Då jag här om dagen talade med mor därom tykte hon det vara en god tanke, och hon loſwade ſjälſ hjälpa mig, ty hon har i ſin ungdom varit och är ännu, ſom du wet, en mycket ſnäll ſömmerſka“. Flickorna pratade ännu en ſtund om hwarjehanda. Slutligen ſade Ewa, i det hon upplög ſitt nya teſtamente: „Nu ha wi ſtutit länge nog och pratat, låt oſs nu läſa litet tillſammans och ſedan gå hem“. När flickorna läſt för hwarandra hwar ſitt kapitel och deſſutom ett och annat bibelſpråk, ſom järdeles tilltalat dem, ſade Maria: „Ewa låtom oſs komma öfverens att hwarje aſton och morgon läſa, om icke mera, ſå hälſt ett par werser från våra nya teſtamenten. Wi kunna wäl aldrig i liſſwet få ſå brådt om, att wi ej ſkulle hinna med det.“ „Ja, det ſkola wi göra“, ſade Ewa glädt och rätte wäniman handen. „Så mycket tid måtte wi wäl alltid haſwa, om ej annat ſå ſtiga wi litet tidigare upp, och när wi ſå ofta läſa, ſå lära wi oſs ſmånigom några bibelſpråk utantill, och dem kunna wi läſa ur minnet, ifall wi någon gång bliſſwa ſjuka och ej orka läſa, eller annars omöſligt få tillfälle därtill. Och nu Maria måſte wi gå hem.“

„Hör Ewa“, sade modern, då denna följande morgon skulle gå till nämndemannens för att lära sig wäfwa. „Du har ide omtalat, hwad nämndemannskan lofwat dig i lön, för att du skall wäfwa åt henne“. „Lön?“ upprepade Ewa litet förlägen, „ide war det fråga om någon lön. Jag får ju mat och får des-utom lära mig, är icke det nog? Jag är ung och owan och kan wäl fördenstull icke så snart göra henne någon nytta“. Modern lät Ewa knapt tala till slut, innan hon utfor i hästiga förebräelser öfwer dotterns enfald och nämndemannskans snikenhet, som lät den fattige arbeta för intet och så widare. Det war endast med möda Ewa förmådde lugna modern och först, sedan hon förespeglat henne, huru mycket hon i en framtid kunde för-tjäna, om hon lärde sig wäfwa, fick hon tillåtelse att gå till nämndemannens.

Sommaren war förgången. Ewa hade som Maria förut-spått, användt den stigt. Nämndemannskan hade alt skäl att wara nöjd med sin elev. Hon hade lagt upp helt korta wäfwar, på det Ewa skulle hinna med flere och desutom komma i tillfälle att lära sig olika slag af wäfnad. Hon hade äfwen fått wäfwa åt sig själf en bomullstygsläddning, hwartill nämndemannskan skänkt henne garnet.

Den stitiga, läraktiga flickan war allmänt omtykt i byn. En fru i grannsocknen, hwilken hört henne omtalas, kom en dag till nämndemannens och bad att få henne i tjänst till sig. Ewa war genast willig därtill, och de öfwerenskommo, att hon skulle tillträda sin nya besättning om hösten. Ewa stannade några veckor i hemmet, innan hon började sin tjänst. Hon wille hjälpa sin mor med att lappa och laga systonens och faderns kläder. Den beskedliga nämndemannskan hade gifwit henne åttilliga klädes-plagg, hwilka hon nu ändrade och lagade upp åt småsystonerna till wintern. Af sin hjälpsamma, wälwilliga lärarinna i skolan hade hon lärt sig att själf klippa till de enklaste och wanligaste klädesplagg, hwilket nu och framdeles kom henne wäl till pass. Ännu måste Ewa tala med modern om en sak, som låg henne warnt om hjärtat, nämligen systonens skolgång. När hon först framstälde

sin begäran, tyckte modern, att det kunde wara nog med det lilla de redan fått lära sig, samt ansörde huru swårt det wore för henne att skaffa dem kläder och underhålla dem i skolan. „Af far din“, slöt hon sitt tal, „har jag ingenting att wänta, ty han super upp alt, hwad han förtjänar och snart får jag föda honom också“. Sedan Ewa lofwat skicka en del af sin lön åt modern för anskaffande af det nödwändigaste, så gaf denna slutligen sitt bifall till hennes bön.

Ewa hade en aftonskymning kort före sin afresa begifwit sig till Maria, för att taga afsked af denna sin barndomsväninna. På hemvägen såg hon några karlar, hwilka gingo ett stycke framför henne, släpa på en männlig warelse. Drifwen af en obestämd aning skyndade hon framåt och såg till sin förträdelse, att det war hennes far. Han hade druckit begifwit sig ifrån byn, snafwat öfwer en sten, fallit och slagit sig mycket illa. Medwetslös bars han ut hem. De närmast följande dagarne bragte sorg och bekymmer öfwer den lilla familjen. Den af dryckenkap förswagade mannen blef allwarfamt sjuk. Nu wifade sig Ewas milda, waka natur i sin wackraste dager. Swarten natt eller dag waf hon från faderns bädd. Hon war alltid till hands att jämka hans luddar, räcla honom en dryck watten, då febern brände honom — eller tala några wänliga ord till honom. Ett par gånger, då fadern war redig, hade hon till och med fått läsa för honom ur det kära nya testamentet. Dessa ögonblick kände hon sig obestristligt lycklig. Modern gick under dessa dagar sysslade ut och in i stugan, eller ock war hon hos någon grann-tvinnna. „Jag gissade alt, att det så skulle gå“, sade hon ibland med bitterhet blickande åt sängen, där mannen låg. „Kanske är det så godt, om han dör, ty någon nytta kan han ändå icke mera göra, och jag skulle till slut få föda honom också.“ „O, mor, mor, tala icke så!“ bad Ewa gråtande. „Kanske skulle far blifwa annorlunda, om han nu blefwe frisk.“ „Han blir aldrig annorlunda“, war moderns korta svar.

Nu skulle Ewa resa. Hon hade tillflutit sin fars ögon och sett honom föras bort i kyrkogårdens tyfsta gömma. Gråtande räckte hon handen åt mor och syston, och gick nya stiftet af sitt lif till mötes.

V.

Fyra år woro förgångna. Wi återfinna Ewa hos samma wänliga fru i grannsocknen, hos hwilken hon tagit tjänst. Arligt, troget och samwetsgrant hade hon förrättat sina åligganden. Hon hade troget hållit sin öfwerenskommelse med Maria att hwarje morgon och kwäll läsa, om icke mera, så åtminstone ett par werfer från nya testamentet. Och hon hade alltid tid därtill. Huru mångahanda än göromålen woro, så fans det dock alltid några ögonblicks ledighet för henne att läsa. Det hände någon gång, då hon hade ogudaktiga och lättjinniga kamrater, att dessa hånande hennes gudsfruktan tanlösli sade: „Nå, Ewa läser wäl nog för oss allesamman“. På dylita ord svarade Ewa blott med en stilla föredräende blick. Hon tykte, att hon, för hwarje gång hon läste, fick mera krafter att blifwa bättre, och mera nöje att förrätta sina sysslor. Sin lön delade hon i trenne delar. För den ena af dessa delar köpte hon de nödwändigaste kläder hon behöfde, den andra delen lade hon å sido för sin mors och sina systons räknung, och den tredje — förwarade hon för oförutsedda behof. När en fäfsång kamrat engång strattade åt hennes enkla, ytterst anspråkslösa garderobe, och frågade, hwarför i all världen hon icke köpte sig fina wadra kläder, när hon ändå hade så stor lön, svarade Ewa: „Jag har min gamla, fattiga mor och mina yngre syston att tänka på — och desutom har jag ju de nödwändigaste kläder jag behöfwer. Jag har några omgångar starka, ändamålsenliga underkläder och klädningar, jag har hela, starka fängor och ett warmt öfwerplagg för wintern, hwad behöfwer jag mera!“ „Jag menade bara“, svarade kamraten förlägen, ty hon hade också en gammal orkeslös mor, som hon aldrig gifwit något åt, utan af hwilken hon twärtom mottagit, hwad denna genom sitt arbete förtjänat och funnat gifwa henne, — „jag menade bara, att

om du skulle använda hela din lön till kläder, så skulle du få så mycket, och desutom wadra och fina, medan du nu alltid begagnar, grofwa och hemwäfda plagg“. „Swad skulle jag med de fina kläderna göra“, svarade Ewa. „De pasja icke för mig — eller i allmänhet för vårt stånd. De hemgjorda äro mycket starkare och warmare och lämpa sig bäst för vårt arbete.“

Ewa brutade afwen själf förfärdiga sina kläder. Då hon alltid flinkt och hurtigt gjorde undan sina sysslor, så fick hon ibland, då hon begärde det, af sin wänliga wärdbinna en liten friskund, ja stundom en hel eftermiddag. Dessa lediga stunder använde hon att sy och laga sina kläder, och då hon städse tog tiden i akt, samt med lust och ihärdighet grep hwarje arbete an, så fick hon alltid tillräcklig tid för sitt eget arbete. Hon war glad att hon fått lära sig sy och således icke behöfde kasta bort sina penningar på onödiga arbetslöner. Ofta märkte hon att kamraterna gåfwo ut till någon af byns sömmerkor hwarje klädesplagg, huru obetydligt det än war, att sy. En stor del af deras inkomst gick således åt till arbetslöner för deras kläder. Mången af dem kunde sy ganska bra, men de iddes icke, de pratade och strattade hellre med hwarandra, och tykte arbetslönen wara så ringa, att de nog kunde betala den. — På detta sätt hade Ewa redan tjänat i 4 år. Mången husmoder blidade med wälbehag på den flitiga, allwarliga flickan, som så träget och saktmodigt förrättade sina sysslor. Mången jämnårig närmade sig henne med aktning och wänskap, och mången yngling tänkte med värme på hwilken duglig och ordentlig wärdbinna hon skulle bli i ett eget, litet hem.

Ewas lyckligaste stunder woro, då hon ett par gånger om året fick tillåtelse att besöka sin mor. Hon medförde då penningar åt henne samt en liten gåfwa åt systonen. Då war det jubel i sysskontretjen och hwar och en trängdes kring Ewa för att se henne och höra henne berättat något om sig själf. Maria fick wid dessa tillfällen också alltid ett besök. De båda wäninnorna sampratade då gladt om gemensamma kära minnen i enlans lilla stuga. Dessa små utflygter till hemmet woro särdeles wälgörande för Ewa, hon tog sedan alltid med friska krafter och

nytt mod ihop med sitt arbete, glad och tacksam mot Gud för hvarje dag som förgiet.

VI.

Åter ha några år förgått och åter står naturen i midssommarstrud. Ett stycke nedanom byn låg en tämligen nyuppskyddad bondgård. Rödmalad med hvita fönster och dörrpostler såg den leende och inbjudande ut, där den nästan helt och hållet doldes af lummiga gröna trån. Rödmar och syrener hade midssommaren till heder prydt sig i blomsterstrud. I den lilla trädgårdstjappan frodades potatis och andra rotväxter. Allt var så prydligt, slädadt och välordnad. En stilla frid tyktes hvilat öfver hela huset. Framför den renskurade trappan låg friskt gräs och genom en liten treflig förestuga inkom besökaren i en stor rymlig boningsstuga, där allt var skinnande blankt och rent. Vid det öppna fönstret längst fram i stugan suto vid ett rödmaladt bord en ung bonde med sin hustru. Han höll en upplagen psalmbok framför sig på bordet och läste högt en psalm om sommarens sägning och Guds godhet. Framför honom satt hans unga hustru med nedböjdt hufvud och hopknäpta händer och lyssnade på de sköna orden. — Psalmen var slut och de bägge matarna suto tyfta. Det var så högtidsstilla därute. Fågelnarne kvittrade jublande i träna en lätt vindsläkt rödde den stora blommande römmens grenar. Några hvita blad föllo genom det öppna fönstret ned på bordet. Då såg den unga hustrun upp. I de vackra blåa ögonen med det wemodiga uttrycket och de behagliga, lugna anletsdragen igenkänna wi lilla Ewa från den fattige arbetarens stuga. Hon hade gått framåt i slit och ädla bygder och slutligen genom sitt stilla, milda väsen wunnit en ung reddbar bondes hjärta. Den trefliga gården, som låg inbäddad i midssommarens grönska, var hennes hem. Ewa bröt först tystnaden. „Duru mycket“, utbrast hon, „har jag ej att tacka Gud för, som satt mig i tillfälle att besöka en skola och inhämta nyttiga kunskaper. Qwad hade jag varit, om jag icke fått lära mig något!“ „Ja, sade mannen, tillfället att förwärfwa sig lärdom är en af de största wälgärningar wi hafwa att tacka Gud för, ty genom den lära

wi känna icke blott arbetets wälsignelse, utan äfwen wärdet och nyttan af kunskaper“. „Jag tror“, sade Ewa tankfullt, „att många människor icke wore så fattiga och olyckliga, om de bara fått lära sig något. Men många föräldrar sätta icke sina barn i skola, oflynerhet om de själfwa icke hafwa lust, och icke fyllsätta de dem hemma håller med något. Jag minnes nog, huru granbarnen och sykonen förr sprungo omkring och gjorde obygder, och huru föräldrarna jagade ut dem, då de tyfte dem wata i wägen hemma. Mödrarna sakna lust och ihärdighet att lära sina barn det lilla de själfwa kunna. När wi ibland hemma wille göra något, så körde mor ut oss och sade: gån edra färde, icke kunnen I ännu göra något, nog lär turen ännu komma till er att träla och släpa. Jag känner flere af mina jämnåriga, hvilka icke fingo gå i skolan, utan sprungo omkring ända tills de blefwo så stora, att de kunde antaga någon tjänst. Nu wardt deras tid upptagen af tjänsteåligganden och de hunno icke widare lära sig något. Med njugg nöd kunna de därför spinna och sticka strumpa. Allt hwad de företaga sig går långsamt och tafatt. Det är så sorgligt med dem och icke hafwa de lust med handarbete håller — sina kläder och strumpor gifwa de ut att frys och stickas“. „Nog är det så“, gemälde mannen. „Till stor del är det mödrarnas fel, som icke hålla barnen till arbete. Vät vara att föräldrarna äro så fattiga att de icke ha något annat arbete att gifwa dem, så kunna de åtminstone låta dem taga del i de dagliga göromålen, såsom att diskas, sopa, hämta in web och så widare. På detta sätt skulle de fostras upp till dagliga människor, med kärlek till arbete och nyttig fyllsättning — och därigenom skulle de också undgå mängen olycka och frestelse i framtiden“. „Wet du“, sade Ewa, „desja dina ord påminna mig om twänne ordspråk, hvilka wi som barn skrefwo i våra skolhäften, det ena lydde: „Fäfang gå lärer mycket ondt“, och det andra: „Lätjan är alla lasters moder“.

Ewas fromma wäsende och outtröttliga omsorg om de sina hade äfwen slutligen wärkat godt på modern.

Hon war numera en arbetsam och wänlig kvinna, som

närd med sin lott, bodde kvar i den lilla stugan jämte sin yngsta dotter. Stugan hade genom Ewas och hennes mans försorg blifwit uppufsad, och war numera trefligare och betwämare än förr. Ewas bägge bröder woro ute i tjänst. De hade, tack ware Ewas omsorger, en kort tid njutit underwisning i folkskolan och uppnytt till dugliga ynglingar, af hwilka modern hade mycken glädje. Den gamla kvinnan talade ofta om sin egen försummade uppfostran och sin oförmåga att uppfostra sina barn. Hon förebrädde sig själf bittert detta fel. Ofta sade hon till sina barn, att det war hennes okunnighet, lätja och trätlystnad, som orsakat att mannen fallit så djupt under bryckenskapslasten. Afwen hon hade nu, ehuru sent, lärt sig skatta gudsfruktan och nyttan af skolbildning.

